

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Petri De Dusburg, Ordinis Teutonici Sacerdotis, Chronicon
Prussiae**

Petrus <de Dusburg>

Francofurti ; Lipsiae ; Regiom. Pruss., 1679

Cap. V. De Donatione Terrae Pruschiae Colmensis & Luboviae facta
Fratribus Ordinis domus Teutonicae.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11850

multitudine armatorum dictum castrum Dobrin sæpius impugnaverunt, tamq̄ve infesti fuerunt illis fratribus, quod vix aliquis ipsorum extra septa Castrum audebat comparere. Imò tandem ad hoc deventum fuit, quod quinque vel quatuor Prutheni ausi fuerunt circa ipsum Castrum sua latrocinia exercere.

ANIMADVERSIO.

(a) Ex hoc capite Dusburgii manifestum fit, Conradum Masoviae Ducem hos fratres de Dobrin instituisse, qui Regulam & habitum Ensisiferorum, Equitum Livonicorum assumpserunt. Polonici vero Scriptores tradunt, non fuisse hunc Ordinem à Conrado institutum, sed ex Livonia in Prussiam tantum evocatum. Johan. Dlugossus *lib. VI. ad an. 1224.* Matth. à Michov. *lib. III. Cap. XXXIII. fol. 86.* Sed hic Dusburgio potius, ut antiquiori, fides habenda est, qui alias etiam circumstantias annotavit.

CAP. V.

De

*Donatione Terræ Pruschiæ Colmensis
& Luboviae facta Fratribus Ordinis domus
Teutonice.*

HOc eodem tempore Ordo domus Teutonice per fratrem Hermannum de Salza Magistrum ejusdem in multiplicatione Fratrum, in divitiis, potentia & honore multum profecerat. Ita quod odor bonæ famæ ipsius longè lateq̄ve diffusus tandem ad notitiam dicti Ducis pervenit. Hoc resedit in corde ipsius divinitus inspiratum, quod dictos fratres velleret ad defensionem suæ Terræ fidei & fidelium invitare, ex quo videret, quod fratres milites Christi per eum ad hoc instituti non proficerent in hac causâ. Convocatis exgò Episcopis & Nobilibus
E
suis,

suis, aperuit eis sensum suum, petens super hoc salubre consilium sibi dari, qui consenserunt unanimiter, votis suis addentes, quod relatione veridica intellexissent, dictos fratres esse milites strenuos in armis, & ab annis adolescentiæ suæ in præliis exercitatos. Insuper & apud Dominum Papam & Imperatorem & Principes Almanniæ gratissimos & acceptos, sic quod sperarent indubitanter, quod in favorem ipsorum Dominus Papa facere passagium in subsidium dictæ terræ. Undè misit solempnes nuncios cum literis suis ad dictum fratrem Hermannum Magistrum. Qui dum causam itineris coram eo & fratribus suis exposuissent, indè Magister post multa consilia variosque tractatus cum fratribus suis habitos super hoc arduo negotio, tandem per suggestionem Domini (a) Papæ & Imperatoris (b) Frederici II. & Principum Almanniæ, qui consilio & auxilio ei assistere promiserunt in hac causa dicti Ducis precibus acquievit. Misit itaque dictus Magister fratrem Conradum de Landisberg & quendam alium fratrem sui Ordinis ad ipsum Ducem Poloniæ, ut explorarent terram Colmensem, & viderent, si de voluntate ipsius nunciorum Legatio processisset; qui cum venirent, Poloniæ Duce in remotis agente, venit exercitus Pruthenorum & terram Poloniæ rapinâ & incendiò devastavit, quem exercitum dicti fratres de mandatò Domini (c) Agatiæ uxoris Ducis, assumptâ sibi multitudine Polonorum viriliter sunt aggressi in bello. Sed Prutheni ex adverso se opposcentes, fugientibus Polonis, in primo congressu dictos fratres letaliter vulneraverunt, & Capitaneum exercitus Polonorum captum deducentes, multos de populo interfecerunt. Sed Domina prædicta post conflictum fratres semivivos in campo relictos, reduci mandavit, & per curam Medicorum sanari, qui fratres dum sanati essent, Legationem sibi commissam prudenter peregerunt.

Qvâ

Quâ auditâ prædictus Dominus Conradus Dux Poloniae præhabita maturâ deliberatione, ut præmissum est, de consilio, voluntate unanimi, & consensu expresso uxoris suæ Agatiæ, & filiorum suorum Boleslai, Kasemiri & Semoviti dedit dictis Fratribus domus Teutonicæ præsentibus & futuris terram (d) Colmensem & Luboviæ & terram quam possent favente Domino imposterum de manibus infidelium expugnare cum omni jure & utilitate, quibus ipse & progenitores sui possederunt in perpetuum possidendam. Nihil sibi juris aut proprietatis in eâ reservans, sed renuncians omni actioni juris vel facti, quæ sibi aut uxori suæ vel filiis sive successoribus posset competere in eisdem. Et ut hæc donatio firma esset & perpetua nec ab aliquo imposterum posset infirmari, dedit eis literas sigillò munitas. Acta sunt hæc circa (e) An. Dn. MCCXXVI. in præsentia testimonium subscriptorum, (f) scil. Guntheri Masoviensis, Michaelis Cujaviæ, Christiani Pruschia Episcoporum (g) Sermiloti Præpositi, Wilhelmi Decani, Pacoslai Senioris & fort. Jaroslai junioris Comitum (h) de Dirsovia. Johannis Cancellarii (i) & aliorum plurium Religiosorum & Secularium virorum discretorum.

ANIMADVERSIONES.

AD CAP. V.

(a) Gregorii IX. ut ex Sequenti Capite apparet.

(b) Cujus Diploma An. 1226. datum habet Melchior Goldassus von Haimimsfeld in lib. quem inscribit Reichshandlung pag. 68. seqq. in quo inter alia sic loquitur: *Proposuit (Hermannus à Salza) coram nobis quod devotus noster Conradus Dux Masovia & Cujaviæ promisit, & obtulit ei providere & fratribus suis de terra, qua vocatur Culmen & in alia terra inter Marchiam suam videlicet & consinia Pruthenorum, ita quidem ut laborem assumerent & insisterent opportunè ad ingrediendum &*

E 2

obti-

obtinendum terram Prussia ad honorem & gloriam verò Dei, quam promissionem recepisse distulerat & Celsitudinem nostram suppliciter implorabat, quod si dignaremur annuere votis suis, ut auctoritate nostrâ fretus inciperet aggredi & prosequi tantum opus, & ut nostra sibi & domui sue concederet & confirmaret Serenitas tum terram quam prædictus Dux donare debebat, quam totam terram, que in partibus Prussia per eorum instantiam fuerat acquisita & insuper domum suam immunitatibus libertatibus & aliis concessionibus, quas de dono terre Ducis præfati & de Prussia conquestione petebat, nostræ munificentia privilegio muniremus, ipse oblatum domum dicti Ducis reciperet & ad ingressum & conquestionem terra continuis & indefessis laboribus bona domus exponeret & personas. Nos igitur attendentes promptam & expositam devotionem ejusdem Magistri quæ pro terrâ ipsa sue domui acquirenda ferventer in Domino astuabat, & quod terra ipsa sub monarchia Imperii est contenta: confidentes quoque de Prudentia Magistri ejusdem, quod homo sit potens opere & sermone & per suam & suorum Fratrum instantiam potenter incipiet & conquestionem terra viriliter prosequetur, nec desistet inutiliter ab inceptis auctoritatem eidem Magistro concessimus terram Prussia cum viribus Domus & totis canalibus invadendi concedentes & confirmantes eidem Magistro, successoribus ejus & Domui sue in perpetuum tam prædictam terram, quam à præscripto Duce recipiet, ut promisit, & quamcunque aliam dabit, nec novæ totam terram, quam in Partibus Prussia conquestoret, Domino favente velut vetus & debitum ejus Imperii in montibus, planicie, fluminibus, nemoribus & in mari, ut eam liberam ab omni servitio & exactione teneant & immunitatem, & multi respondere proinde teneantur &c. Hic Imperator

rator per Marchiam Conradi intelligit Masoviam vel Cujaviam. Illis enim temporibus omnis limitanea regio dicebatur Marchia. Sic Vincentius Kadlubko tractum Gedanensem appellat Marchiam Gedanensem *lib. IV. Chron. Polon. cap. IV. pag. 458.* Per terram autem inter Marchiam Conradi & confinia Pruthenorum intelligit terram Dobrinensem. Hæc si observentur, facile apparebit, quid sit respondendum ad dubia, quæ hic movet Martinus Cromer. *lib. VII. circa fin. fol. 580.* ubi perperam pro: *Marchiam suam, legit Marchiam novam;* & hinc illæ lacrymæ. Hoc Privilegium Friderici II. Imp. confirmat etiam Carolus IV. Imperator, apud eundem Goldastum *l. c. pag. 172. seqq.*

(c) Agasia nominatur ab aliis Chronographis. Schüzius eam appellat Agatam. Martinus Cromerus verò de ea: *Uxor autem, inquit, ejus (Conradi) fuit Agaphia Russa, sive ea est Agapia potius. Etenim Russi & Græci, hoc est tb. quasi pb. sive f. pronunciant ut est videre in Theodoro, quem illi Pbedorum dicunt.* Lib. VII. de Ortu & Rebus gest. Polon. in calce.

(d) Polonici Scriptorum aliter hæc referunt. Dicunt enim Cruciferos eâ conditione à Conrado evocatos, ut Culmensæ tractum & quicquid terræ est inter Vistulam, Mocram atque Dervantiam flumina occuparent; ubi verò Prussiam domuissent, Culmensæ terram redderent, & quæ de Barbaris cepissent ea arbitrio bonorum virorum ex æquo secum, seu cum posteris suis, partirentur. Johan. Dlugossus *Tom. I. lib. VI. Annal. Polon. ad an. 1230.* Martinus Cromerus *lib. VII. in fine Stanisl. Sarnitius lib. VI. Annal. fol. 272.* Consentiant cum illis nonnulli ex nostris scriptoribus, ut Auctor Chronici, quod Wolffg. Dietmarus Typogr. Elbingensis edidit, item alius quispiam Anonymus superioris seculi Scriptor in Biblioth. Wallrodiana Regiomonti. Probat hoc ipsum insuper Cromerus ex vetusto quodam libro Germanicâ lingvâ scripto, in arce Lubaviensi asservato & à Stanislao Hosio Episcopo Warmiensi sibi communicato, cum pacta ipsa vel injuriâ temporum vel fraude, ut ipse dicit, Cruciferorum perierint. Dlugossus etiam longius progressus, donationem illam, ut eam paulo antè descripsimus, de factò, non de jure, factum esse dicit, *cum in præjudicium*

Regni Poloniae donationem ipsam Conradus Dux non poterat aliqualiter fecisse. Quid hic certi statuere debeam, non video, cum Acta ipsa perierint. Probabiliorem tamen sententiam puto esse Dusburgii nostri, qui antiquior est citatis illis Scriptoribus, habet etiam sibi consentientem Auctorem antiquum Chronici Ordinis, & praecipue Imperatorem ipsum in Diplomate citato; Vix etiam est verisimile, Cruciferos, qui tum multis opibus multisque possessionibus erant aucti, fuisse tam duras condiciones subituros. Vid. Casp. Schuz. lib. 1. Chron. Pruss. fol. 17. Fortassis igitur Scriptores Polonici confundunt Acta haec cum Actis cum Fratribus de Dobrin initis, quibus Conradus, ut a se institutis, facile adeo duras leges praescribere potuit. Quoddam etiam Chronicon MS. in Bibliotheca Wallenrodiana concedit pacta illa, prout ea describunt Poloni, fuisse cum Cruciferis inita; Conradum tamen ante mortem Cruciferos a Pactorum illorum religione absolvisse refert. Unde haec hauserit recentior ille Scriptor, parum compertum est.

- (e) Sic habent Chronica nostra. Sed Joh. Dlugosius hoc refert ad An. 1230. *Tom. I. Annal. lib. VI. f. 578.* ut & Matth. à Mechovia *lib. III. Chron. Polon. Cap. XXXV.* Martinus Cromerus dicit haec contigisse An. 1228. Manlius Gerlicius vero acta haec esse vult An. 1223. quando annum conversionis Prussorum hoc versiculo complectitur: *HerMannVs prVssos Chrssti JVb Vota Coëglit.* Videatur Gabriel Bucelinus *in Germania.*
- (f) Subscriptio Pactorum illorum sic habet apud Cromerum: Michael Episcopus Cajaviensis: Mikul Archidiaconus. Magister Joannes Dobroslaus, Magister Petrus Canonici Plocensis Ecclesiae, Gotthardus Cancellarius: Gregorius Subcancellarius: Joannes Abbas B. Alberti Plocensis: Wenceslaus Abbas, Gerhardus Praepositus: Petrus Prior Zervenensis Ecclesiae: Bogussa Palatinus Masovia: Comes Arnoldus, Cethegus judex, Abraham Tincerna, Martinus Dapifer. Vitus Cancellarius de Plonsk. Matthaeus Castellanus de Raciass. Seguta Dapifer. Barta Succamerarius. Adalbertus Castellanus antiquae Wladislaviae. *lib. VIII. fin.*
- (g) Servvold, legit Schuz. *fol. 17. b.* Jeroschinus vero habet Germold.
- (b) Horum Comitum Pater nomine Derslaus ex familia Ducum Pomeraniae

merania & Cassubia oriundus, Dirfovia urbem An. 1207. condidisse dicitur. Schuz. fol. 17. b. ex antiquo Chronico Monachorum Elbingensium.

(i) Gregorium Subcancellarium hic interferit Jeroschinus, non est igitur dubium, quin & in ipso Dusburgio hoc sit lectum.

CAPUT VI.

De

Anno 1226.

Confirmatione Præmissorum & Exhortatione Domini Papa ad alios fratres.

Cum autem destructio terræ Poloniae per clamorosa insinuationem dicti Ducis ad notitiam Romanæ curiæ deveniret, Sanctissimus Pater & Dominus (a) Gregorius IX. Papa compatiens ei & præcavens periculis in futurum, omnem Ordinationem cum fratribus domus Teutonice tanquam ritè & rationaliter factam, in nomine Domini confirmavit, injungens dictis fratribus in remissionem peccaminum, ut vindicarent injuriam crucifixi Domini, & terram Christianis debitam recuperarent ab infidelibus occupatam, & exhortans eos ad bellum ait: Accingimini & estote filii potentes, estote parati, ut pugnetis adversus nationes, quæ conveniunt disperdere nos, & sacra nostra. Quam melius est nobis mori in bello quam videre mala gentis nostræ & sacrorum; Confortansque ipsos ad magnanimitatem consolatus fuit eos verbis Domini, quibus usus fuit ad filios Israel dicens: Si exieris ad bellum contra hostes tuos, & videris equitatus & currus & majorem, quam tu habes, adversarii multitudinem, non timebis eos; quia Dominus Deus tuus tecum est. Et interpositis quibusdam sequitur: Vos hodiè contra inimicos vestros pugnam committeris, non pertimescat Cor vestrum, nolite metuere, nolite cedere, nec formidetis eos,

Machab. 3.

58.

Deut. 20. 11.

v. s.

eos,